

Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
Академічне товариство ім. М.Балудянського (м.Кошице, Словаччина)
Вища школа економіки і права імені
проф. Едварда Ліпінського (м. Кельце, Польща)
Університет Яна Кохановського (м. Кельце, Польща)
Тбіліський державний університет імені
Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)
Технічний університет (м. Кошице, Словаччина)
Університет «Petre Andrei» (м. Яси, Румунія)
Університет суспільних наук (м. Лодзь, Польща)
Folkuniversitetet (м. Уппсала, Швеція)

До 50-річчя Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ VI Міжнародної науково-практичної конференції

17 – 19 вересня 2018 року

Частина II

Вінниця 2018

Гуренко О.А. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ З МЕТОЮ ПОКРАЩЕННЯ ЇХ ФІЗИЧНОГО СТАНУ.....	230
Давидюк Л.П., к.е.н. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ МІГРАЦІЯ МОЛОДІ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	235
Мартинова Л.Б., д.е.н., доцент Юрчик І.Б., к.е.н. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ПЕРСПЕКТИВИ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ ПРАЦІ ЗА УМОВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	241
Маскевич О.Л., к.філос.н. Вальчак М.Р., здобувач освітнього ступеня «бакалавр» Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ЦІННІСНІ ВИМІРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ СІМ'Ї: РЕЛІГІЙНИЙ АСПЕКТ.....	249
Осіпова Л.В., к.е.н., доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	258
Павлюк Т.І., к.е.н., доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄС.....	268
Пуздимір М.І., доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ КОРЕКЦІЯ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ЛЕГКОЇ АТЛЕТИКИ.....	280
Сальникова С.В., к.н.фіз.вих. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ МОЖЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗВО З МЕТОЮ ПОКРАЩЕННЯ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	287
Стопчак М.В., д.і.н., професор Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ: ЗДОБУТКИ ТА ПРОБЛЕМИ.....	294
Чехівська Ю.С. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ СТРЕТЧІНГ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ВІДНОВЛЕННЯ ПІСЛЯ ЗАНЯТЬ ПЛАТЕСОМ.....	301

4. Динаміка міграційних настроїв українців [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://ratinggroup.ua/research/ukraine/dinamika_migracionnyh_nastroeniukraincev.html.

5. Мідик О. М. Економічні та соціальні наслідки міграції молоді з України / Оксана Михайлівна Мідик. // InternationalScientificandPracticalConference “WORLDSCIENCE”. – 2017. – №10. – С. 8–11.

6. Обсяг грошових переказів до України зростає, найбільше - з Польщі [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://economics.unian.ua/finance/10051247-obsyag-groshovih-perekaziv-do-ukrajini-zrostaye-naybilshe-z-polshchi.html>.

7. Мельничук Д. П. Міграційні наміри студентської молоді та їх вплив намотиваційну складову людського капіталу України [Текст] / Д. П. Мельничук // Демографія та соціальна економіка. – 2009. – № 1. – С. 116-124.

8. Калініна С.П., Давидюк Л.П. Передумови конкуренції за людський потенціал: молодіжний сегмент міжнародного ринку праці // Вісник Приазовського державного технічного університету : зб. наукових праць / ДВНЗ "ПДТУ". – Маріуполь, 2017. – Вип. 33. – С. 174–179.

УДК 330.837:331.5(045)

Мартінова Л.Б., д.е.н., доцент

Юрчик І.Б., к.е.н.

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ПЕРСПЕКТИВИ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ

ПРАЦІ ЗА УМОВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

В статті розглянуто інституційне забезпечення ефективного функціонування ринку праці та проведено його оцінку. Встановлено, що від того, наскільки ефективно діятимуть інституції та інститути національного ринку праці, у підсумку залежатиме наявність чи відсутність економічних та соціальних

втрат, використання чи недовикористання робочої сили в регіоні та країні в цілому. Виявлено, що в сучасних умовах функціонування національного ринку праці інституції та інститути відіграють велике значення, оскільки наявність чітких правил поведінки економічних агентів, їх узгодженість та дотримання створюватиме необхідні умови розвитку, збільшуючи ефективність використання робочої сили та підвищуючи її конкурентоспроможність, враховуючи посилений вплив інтеграційних процесів.

Ключові слова: *ринок праці, інститути ринку праці, інституційне забезпечення, ефективне функціонування ринку праці, Державна служба зайнятості.*

Постановка проблеми. Несформованість інституційної структури ринку праці, суперечливість ролі держави, яка стосується соціально-трудових відносин, визначили необхідність привернення уваги до оцінки інституційного забезпечення функціонування ринку праці в Україні. Незважаючи на значний рівень дослідження питань визначення кількісних та якісних характеристик дієвого інституційного забезпечення ринку праці, дотепер не існує розробок, які б ґрунтувалися на комплексному підході до зазначеної проблеми. Не беручи до уваги, розроблені окремі критерії та показники роботи центрів зайнятості, як відзначає низка дослідників та практиків, дотепер цілісної системи оцінювання не створено [1]. У зв'язку з різного роду інституційними змінами, активізацією євроінтеграційних процесів та прийнятими орієнтирами [5-7], які стосуються створення умов для продуктивної праці населення, виникає необхідність об'єктивної оцінки інституційного забезпечення ринку праці та визначення перспектив його розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у вирішенні питань функціонування інституцій та інститутів як чинників ефективного функціонування ринку праці внесли такі іноземні та вітчизняні вчені, як Д. Богиня, І. Бондар, О. Грішнова, В. Гриньова, Н. Гук, М. Долішній, Ф. Зінов'єв, С. Злупко, О. Котляр, Е. Лібанова, П. Мазурок, Ю. Маршавін [2], В. Міненко, В. Нижник, І. Петрова, В. Петюх, М. Семикіна, В. Щетиніна тощо.

Однак, питання щодо інституційного забезпечення, яке б суттєво підвищувало ефективне функціонування національного ринку праці не мають свого логічного завершення у вирішенні прикладних завдань.

Метою роботи є оцінка інституційного забезпечення функціонування ринку праці, а також обґрунтування необхідності формування нових якісних інституційних ознак, забезпечення відповідних інституційних умов, набуття інститутами функціональної визначеності як основи ефективного функціонування всіх учасників ринку праці, враховуючи посилений вплив інтеграційних процесів.

Результати досліджень. Основні завдання визначення результативності інституційного забезпечення ринку праці включають такі складові: оцінку стану надання послуг державною службою зайнятості та визначення проблем, пов'язаних з інституційним забезпеченням ефективного функціонування ринку праці (кількісні та якісні характеристики, умови розвитку); оцінку надання послуг іншими інститутами, які впливають на ефективне функціонування ринку праці; оцінка регулювання ринком праці Вінницької області та визначення заходів, що сприятимуть покращенню ситуації на регіональному ринку праці; визначення вимог до суб'єктів-представників прогресивного інноваційного розвитку інституційного забезпечення ринку праці за умов євроінтеграції.

В умовах євроінтеграції, посилення кризових явищ та впливу інших негативних процесів державне управління ринком праці має здійснюватися на основі ретельного аналізу інституційного забезпечення на підставі поєднання різних методів.

Виявлено, що впродовж 2013-2017 рр спостерігалась загострена ситуація на офіційному ринку праці України. Державна служба зайнятості надавала соціальні послуги населенню та роботодавцям, зокрема щодо працевлаштування громадян на вільні та новостворені робочі місця, надання інформаційних, консультаційних та профорієнтаційних послуг, створення банку вакансій, пошуку підходящої роботи та укомплектування вакансій, підвищення конкурентоспроможності громадян на ринку праці, шляхом організації професійного навчання, організації громадських робіт тощо [6].

Чисельність зайнятого населення Вінницької області у 2017 році становила 640,9 тис. осіб (у 2016 році – 658,8 тис. осіб) [3,4]. Рівень зайнятості по області становив 55,3% (за 2016 рік – 56,1%). По Україні у 2017 році – 56,1%. Якщо брати до уваги 2016 рік в цілому, то по області у сільській місцевості, традиційно, рівень зайнятості вищий, ніж у міських поселеннях та рівень зайнятості чоловіків є вищим за рівень зайнятості жіночої частини населення. Найвищий рівень зайнятості в розрізі регіонів спостерігався у м. Києві (61,8%), Харківській (60,6%), Дніпропетровській (58,0%), Київській (58,0%) та Сумській (57,4%) областях, а найнижчий – у Тернопільській (51,0%), Донецькій (49,4%) та Волинській (48,8%) областях.

Чисельність безробітних по Вінницькій області, визначена за методологією МОП, за 2017 рік становила 76,5 тис. осіб (71,0 тис. осіб за 2016 рік). Рівень безробіття по області (за методологією Міжнародної організації праці) становив 10,7% економічно активного населення (за 2016 рік – 9,7%). По Україні рівень безробіття за 2017 рік склав 9,5%. Найнижчий рівень безробіття серед регіонів спостерігався у Харківській (6,1%), Київській (6,5%), Одеській (7,3%) областях та місті Києві (6,9%), а найвищий – у Кіровоградській (12,2%), Волинській (12,5%), Донецькій (14,6%) та Луганській (16,6%) областях [3,4].

Протягом січня-квітня 2018 року роботодавцями було подано інформацію про заплановане масове вивільнення 1695 працівників, що майже на 45% більше, ніж у попередньому році. Із загальної кількості попереджених про масове вивільнення 72,6% становили працівники державного управління, освіти та охорони здоров'я.

У січні-квітні 2018 року, у порівнянні з відповідним періодом 2017 року, кількість роботодавців, які співпрацювали з центрами зайнятості, збільшилася на 3,2% та становила 3,8 тисячі.

Кількість вакансій у базі даних обласної служби зайнятості зросла на 5,7% до 17,5 тис. одиниць. Збільшення кількості вакансій відбулося у 20 районах з 30-ти. Найбільш суттєво кількість вакансій зросла у Барському, Калинівському та Ладижинському ЦЗ – більш, ніж на 21%.

Кількість осіб, працевлаштованих за сприяння обласної служби зайнятості, зменшилась на 3,9% та становила 12720 осіб. При цьому, 28% від усіх працевлаштованих були працевлаштовані оперативно до надання статусу безробітного.

З числа колишніх безробітних понад 57% знайшли роботу у сільському господарстві, понад 14% у переробній промисловості, кожний тринадцятий - в оптовій та роздрібній торгівлі, майже 4% - на будівництві, по 2,6% - у транспорті і т.і.

На нові робочі місця з компенсацією роботодавцю витрат у розмірі єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування працевлаштовані 147 безробітних (44 особи, які недостатньо конкурентоспроможні на ринку праці та 103 особи, які працевлаштовані суб'єктами малого підприємства в пріоритетних видах економічної діяльності).

За сприяння державної служби зайнятості забезпечено тимчасову зайнятість 3395 громадян, які взяли участь у громадських роботах та інших роботах тимчасового характеру.

З метою забезпечення професійно-кваліфікаційного рівня шукачів роботи вимогам роботодавців, у січні-квітні 2018 року за сприяння державної служби зайнятості 4815 безробітних проходили професійне навчання. Зокрема, 1666 осіб навчалися у центрах професійно-технічної освіти державної служби зайнятості. Найбільш поширеними професіями, які здобули безробітні, є: перукар (перукар-модельєр), водій трамвая, манікюрник, секретар керівника, адміністратор, електрогазозварник, продавець.

Кількість осіб, охоплених профорієнтаційними послугами у січні-квітні 2018 року становила 57,1 тис. осіб, у т.ч. 32,3 тис. осіб, які мали статус зареєстрованого безробітного. Також профорієнтаційними послугами було охоплено 17,0 тис. осіб, що навчаються у навчальних закладах різних типів, з них учні загальноосвітніх шкіл становили 12,4 тис. осіб.

Завдяки підвищенню результативності роботи щодо оперативного працевлаштування громадян, кількість безробітних станом на 1 травня 2018

року, у порівнянні з відповідною датою 2017 року, скоротилася на 12,7% (на 2,9 тис.) та становила 19,8 тисяч. Кількість отримувачів допомоги по безробіттю скоротилася на 13,5% (на 2,7 тис.) та становила 17,0 тис. осіб.

Структура зареєстрованих безробітних станом на 1 травня 2018 року:

– За статтю: у загальній кількості зареєстрованих безробітних, чоловіки становили – 9,4 тис. осіб (або 47,7%), жінки – 10,3 тис. осіб (або 52,3%).

– За віковими групами: 31% зареєстрованих безробітних були у віці до 35 років; 27% - у віці від 35 до 45 років; 42% - у віці понад 45 років.

– За освітою: 39% зареєстрованих безробітних мали вищу освіту, 42% – професійно-технічну, 19% – загальну середню освіту.

За видами економічної діяльності: серед зареєстрованих безробітних 40% раніше були зайняті у сільському, лісовому та рибному господарстві; 13% – у переробній промисловості; по 12% - у торгівлі та ремонті, майже та у державному управлінні, обороні, обов'язковому соціальному страхуванні.

За професійними групами: серед зареєстрованих безробітних переважають робітники з обслуговування, експлуатації устаткування та машин (25%), представники найпростіших професій (16%), працівники сфери торгівлі та послуг та кваліфіковані робітники сільського господарства (по 11%) і кваліфіковані робітники з інструментом (9%).

Кількість вакансій, заявлених роботодавцями до державної служби зайнятості, станом на 1 травня 2018 року, у порівнянні з відповідною датою 2017 року, зросла на 40,2% та становила 3673 одиниці. Крім того, у базі даних служби зайнятості містилася інформація про 1053 пропозиції роботи, отримані з інших джерел. Середній розмір заробітної плати у вакансіях становив 4614 грн. (на 1 травня 2017 року – 3672 грн.), у 71% вакансій розмір заробітної плати – вище мінімальної.

За видами економічної діяльності: більшість вакансій налічується у сільському господарстві (35%), на підприємствах переробної промисловості (21%), торгівлі та ремонту автотранспорту (10%), транспорті (8,5%) і державному управлінні та обороні (5%).

За професійними групами: найбільший попит роботодавців спостерігається на робітників з обслуговування, експлуатації устаткування та машин (30%), кваліфікованих робітників з інструментом (20%), а також на найпростіші професії (13,7%) та працівників сфери торгівлі та послуг (9,7%) [3,4].

Для прискорення подолання диспропорцій на ринку праці та покращення забезпечення відповідності професійно-кваліфікаційного рівня громадян, що шукають роботу, вимогам роботодавців, державна служба зайнятості систематично організовувала професійне навчання безробітних. Надання соціальних послуг з професійного навчання, в першу чергу, орієнтувалося на організацію професійного навчання безробітних, які не мали професії, або займали місця, що не потребували професійної підготовки, на підвищення кваліфікаційного розряду робітників з числа безробітних, які тривалий час зареєстровані в службі зайнятості, розширення компетенції шляхом стажування або спеціалізації безробітних.

Диспропорції у сфері зайнятості призводять до падіння продуктивності праці, посилення некерованості міграційних процесів, збільшення частки добровільних безробітних, погіршення стабільності та зниження добробуту суспільства. Через те, діяльність держави в умовах євроінтеграції повинна спрямовуватися на формування нових якісних інституційних ознак, забезпечення відповідних інституційних умов, набуття інститутами функціональної визначеності як основи ефективного функціонування всіх учасників ринку праці. Для прискорення економічного зростання та вирішення соціально-економічних проблем важливо не тільки аналізувати «результативність функціонування різних інститутів» [5,7] в регіонах, але й виявляти темпи змін, які є наслідками активізації їх дієвості та визначати орієнтири розвитку на перспективу.

Висновки. Отже, пріоритетом розвитку національного ринку праці повинно стати вдосконалення його інституційного забезпечення з метою реалізації комплексу заходів і засобів для досягнення повної продуктивної зайнятості, формування активів людського капіталу, підвищення добробуту

населення. Від того, наскільки злагоджено, ефективно діятимуть інституції та інститути національного ринку праці, у підсумку залежатиме наявність чи відсутність економічних та соціальних втрат, використання чи недовикористання робочої сили на кожному окремо взятому робочому місці, підприємстві, в регіоні та країні в цілому. Наявність чітких правил поведінки економічних агентів, їх узгодженість та дотримання створюватиме необхідні умови розвитку, збільшуючи ефективність використання робочої сили та підвищуючи її конкурентоспроможність. Нагальною необхідністю стає формування нової моделі економічного зростання, що спиратиметься на приватну ініціативу, розвиток інститутів ринкової економіки, інновації та інвестиції в людський капітал.

Список використаних джерел:

1. Казановський А. В. Організаційна взаємодія в системі менеджменту державної служби зайнятості України (емпіричний аналіз) / А. В. Казановський, М. В. Судаков, М. В. Туленков. – Київ : ІПК ДСЗУ, 2011. – 120 с.
2. Маршавін Ю. М. Регулювання ринку праці України : теорія і практика системного підходу : монографія / Ю. М. Маршавін. – К. : Альтерпрес, 2011. – 396 с.
3. Офіційний сайт Державної служби зайнятості в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Петренко К. В. Ринок праці: проблеми та перспективи розвитку депресивної території / К. В. Петренко // Бізнес Інформ. – 2013. – № 5. С. – 211–216.
6. Рудченко І. В. Інститути функціонування ринку праці в Україні [Електронний ресурс] / І. В. Рудченко. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua>.
7. Цимбал О. І. Методичні підходи до оцінювання тактичної ефективності інституційного регулювання ринку праці / О. І. Цимбал // Ефективна економіка. – 2010. – № 12. – С. 25–30.